

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

факультет іноземних мов

кафедра германської і слов'янської філології та
зарубіжної літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **«Формування професійної компетентності майбутнього
вчителя іноземних мов в умовах особистісно-орієнтованого
підходу»**

здобувача ступеня вищої освіти магістра
галузі знань 01 Освіта
спеціальності 014 Середня освіта (мова і література
(англійська, німецька))
Шведи Дениса Вікторовича

науковий керівник:
Зарічанська Наталія Володимирівна
кандидат педагогічних наук, старший викладач

Вінниця – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	10
1.1. Теоретичний аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов на засадах особистісно-орієнтованого підходу	10
1.2. Компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.....	18
1.3. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов	22
1.4. Компетентнісний підхід як умова формування майбутнього фахівця.....	28
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	32
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ	33
2.1. Використання особистісно-орієнтованих технологій у навчанні іноземних мов.....	33
2.2. Підготовка компетентних учителів іноземних мов на засадах особистісного та індивідуального підходів до навчання	39
2.3. Формування професійної компетентності засобами іноземних мов за фахом	46
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	53
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	55
3.1. Зміст мовної професійно-орієнтованої підготовки вчителя іноземних мов	55
3.2. Модель формування професійно-комунікативної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов на заняттях з іноземних мов	63
3.3. Експериментальна перевірка методики формування професійно-	

комунікативної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов	69
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	76
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	90

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адольф, В. А. Профессиональная компетентность современного учителя: монография [Текст] / В. А. Адольф. – Краснояр. гос. ун-т., Красноярск, 2017. – 120 с.
2. Азимов, Э.Г., Щукин, А.Н. Словарь методических терминов (Теория и практика преподавания языков) [Текст] / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. – СПб: «Златоуст», 2015. – 472 с.
3. Андреев, В.И. Педагогика: учебный курс для творческого саморазвития [Текст] / В.И. Андреев. – Казань: Центр инновационных технологий, 2000. – 608 с.
4. Ариян, М.А. Механизмы и условия социального развития студентов средствами иностранного языка [Текст] / М.А. Ариян // Высшее образование в России. – 2011. – № 5. – 124-128 с.
5. Архангельский, С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы [Текст] / С. И. Архангельский. – М.: Высшая школа, 2015. – 368 с.
6. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 2012. – 192 с.
7. Барышников, Н.В. Многоуровневая система высшего педагогического образования и проблема профессиональной подготовки студентов [Текст] / Н.В. Барышников. – Пятигорск, 2016. – 84 с.
8. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Ф. С.Бацевич . – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
9. Безрукова В. С. Педагогика. Проектная педагогика : учебное пособие для инженерно-педагогических институтов и индустриально-педагогических техникумов / В. С. Безрукова. – Екатеринбург : Деловая книга, 2016. – 344 с.
10. Безукладников, К.Э. Формирование лингводидактических компетенций будущего учителя иностранного языка: монография [Текст] / К.Э.

Безукладников; Перм. гос. пед. ун-т. - Пермь, 2008. – 270 с.

11. Белл, Р. Т. Социолингвистика: Цели, методы, проблемы [Текст] / под ред. А. Д. Швейцера. – М.: Международные отношения, 2015. – 50 с.

12. Бермус А. Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании / А. Г. Бермус. [Электронный ресурс] – Режим доступа : [http:// www. eidos. ru/ journal/ 2005/ 0910-12.htm](http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-12.htm)

13. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / Володимир Павлович Беспалько – М.: Педагогика, 2016. – 192 с

14. Беспалько, В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения [Текст] / В.П. Беспалько. – М.: Высш.шк., 2016. – 412 с.

15. Беспалько, В.П. Теория учебника: Дидактический аспект [Текст] / В.П. Беспалько. – М.: Педагогика, 2016. – 160 с.

16. Бим, И.Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника [Текст] / И.Л. Бим. – М.: Русский язык, 2012. – 288 с.

17. Бим, И.Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе [Текст] / И.Л. Бим. – М.: Просвещение, 2016. – 256 с.

18. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід : рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2014. – 45-51 с.

19. Бібік Н. М. Компетенції і компетентність у результатах середньої освіти / Н. М. Бібік // Сучасна початкова освіта: вектори розвитку [спеціальний випуск, присвячений 80-річчю університету] : зб. наук. праць. — Бердянськ : БДПУ, 2014. — 20-42 с.

20. Бовтенко, М.А. Профессиональная информационно-коммуникационная компетенция преподавателя иностранного языка: Монография [Текст] / М.А. Бовтенко. – Новосибирск: Изд-во НГТУ, 2015. – 244 с.

21. Болонский процесс – от знания к действию через интерес и

стремление: материалы международной конференции// редколл.: С.М. Вдовин (отв.ред.) [и др.] [Текст] / С.М. Вдовин. – Саранск: Изд-во Мордовского университета, 2012. – 532 с.

22. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2013. – № 10. – 8-14 с.

23. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В.А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2013. – № 10. – 8-14 с.

24. Бондаренков, О.Р. Межкультурные аспекты коммуникативной компетенции на ИЯ // Методы и организация обучения ИЯ в языковом вузе [Текст] / О.Р. Бондаренков // Сб. науч.тр., МГЛУ, Вып.370. – М., 2016.

25. Боричев, А. Теория межличностных отношений и когнитивные теории личности [Текст] /А. Боричев. - М.: Прайм-Еврознак, 2017. - 128 с.

26. Браже Т. Г. Развитие чувства нового / Т. Г. Браже, Ю. Н. Кулюткин. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.pomorsu.ru/avru/proect/sbornik2004/395.htm-19k

27. Веденина, Л. Г. Теория межкультурной коммуникации и значение слова [Текст] / Л. Г. Веденина // Иностранные языки в школе. – 2015 – № 5 – 72-76 с.

28. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Лингвострановедческая теория слова [Текст] / Е. М. Костомаров, В. Г. Верещагин. – М., 2016. – 372с.

29. Верещагин, Е. М. Язык и культура [Текст] / Е. М. Костомаров, В.Г. Верещагин. - М., 1990. – С. 31-47.

30. Волченко О. М. Формування комунікативної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Волченко О. М. – К., 2006. – 261 с.

31. Воронина Т. П. Образование в эпоху новых информационных технологий (методологические аспекты). / Воронина Т. П. [и др.]. – М. : Информатика, 2015. – 220 с.

32. Вохмина Л.Л. К определению речевой ситуации в методике обучения иностранным языкам // Лариса Львівна Вохмина Сб. науч. тр. МГПИИЯ

им.М.Тореза/ М.: Знание, 2002. – 67-73 с.

33. Вятютнев, М. Н. Понятие языковой компетенции в лингвистике и методике преподавания иностранных языков [Текст] / М.Н. Вятютнев // Иностр.языки в школе. – 2016.- № 6. – 55-64 с.

34. Вятютнев, М. Н. Теория учебника русского языка как иностранного [Текст] / М.Н. Вятютнев. – М.: Русский язык, 2016. – 144 с.

35. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века / Б. С. Гершунский. – М. : Совершенство, 2014. – 608 с.

36. Горячук О. Навчальні стратегії та їхня реалізація у викладанні італійської мови як іноземної [Електронний ресурс] / О. Горячук, Т. Висоцька. – Режим доступу: http://lingua.lnu.edu.ua/Visnyk/visnyk/Visnyk_16/articles/Horyachuk.pdf.

37. Гришкова Р.О. Психолого-педагогічні умови особистісно орієнтованого вивчення іноземних мов // Наук. записки КМА. – Т.18. – Ч.1. – К., 2000. – 35-37 с.

38. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття. – К.: Райдуга, 2016.

39. Дубасенюк О.А. Теоретичні і методичні основи виховної діяльності педагога: дис. д-ра пед.наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійно освіти» / Олександра Андріївна Дубасенюк К., – 2012. – 527 с.

40. Заболотська О.О. Формування індивідуальності майбутніх учителів-словесників у професійній підготовці: Монографія. – Херсон: Айлант, 2006. – 304 с.

41. Зарічанська Н. Ключові компетенції вчителів-філологів у сучасній педагогічній парадигмі / Н. Зарічанська. – 2014. - №4. – 80 с.

42. Зеер Э. Ф. Компетентностный подход к образованию / Э. Ф. Зеер. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.urora.ru/konf2005.php?mode=&exmod=zeer>

43. Зимняя И. А. Компетенция и компетентность в контексте компетентностного подхода в образовании / Зимняя И. А. // Иностранные языки

в школе. – 2015. – № 6. – 12-15 с.

44. Зимняя И. А. Педагогическая психология / Зимняя И. А. – М. : Логос, 2014 – 384 с.

45. Зязюн І.А. Краса педагогічної дії / І.А.Зязюн, Г.М.Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 2016. – 302 с.

46. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе / Михайло Володимирович Кларин – М. : Знание, 2016. – 10 с.

47. Коваль В. О. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах : монографія / В. О. Коваль. – Умань : ФОП Жовтий О.О., 2015. – 455 с.

48. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку середньої освіти: технологічний підхід : монографія / Л. В. Коваль. – Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2015. – 330 с.

49. Ковальчук В.А. Технологія розв'язання соціально-педагогічних задач: методичні рекомендації / Валентина Антонівна. – Житомир: ЖДУ, 2002. – 20 с.

50. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. – М. : ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д : Издательский центр «МарТ», 2015. – 448 с.

51. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів : дис... доктора пед. наук : 13.00.04 / Коломієць Алла Миколаївна. – К., 2017. – 526 с.

52. Кондрашова Л.В. Морально-психологічна готовність студента до вчительської діяльності / Лариса Василівна Кондрашова – К.: Вища школа, – 1987. – 55 с.

53. Копил Г. О. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з іноземних мов у процесі вивчення іноземних мов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Г.О. Копил ; Житомир. держ. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2007. – 20 с.

54. Коткова В. В. Формування інформатичних компетентностей

майбутніх учителів початкових класів у квазіпрофесійній діяльності : дис ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Коткова Віра Володимирівна. – Херсон, 2014 . – 272 с.

55. Крижановський А. І. Професійна підготовка майбутніх учителів середньої школи в педагогічних коледжах на засадах компетентнісного підходу / Крижановський А. І. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. ; редкол. – Київ-Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – Вип. 45. – 102-106 с.

56. Маркова А. К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя / А.К. Маркова // Педагогика. – 2016. – №6. – 55-63 с.

57. Маркова А. К. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя / А. К. Маркова // Советская педагогика. – 2016. – № 8. – 24-32 с.

58. Мильруд Р. П. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранному языку / Р. П. Мильруд, И. Р. Максимова // Иностранные языки в школе. – 2000. – №4. – 9-16 с.

59. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – № 1. – 234 с.

60. Низамов Р.А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов / Руслан Алексеевич Низамов Казань : Издательство Казанского университета, 2016. 304 с.

61. Нікулочкіна О. В. Розвиток інформаційної компетентності вчителя початкових класів у системі післядипломної освіти : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Нікулочкіна Олена Василівна. – Запоріжжя, 2017. – 278 с.

62. Овчарук О. В. Результати емпіричних досліджень серед педагогічної громадськості щодо перспектив запровадження компетентнісного підходу до вітчизняного змісту освіти / О. В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній

освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2014. – 57-64 с.

63. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : науковий журнал / за заг. ред. д-ра пед. наук С. С. Єрмакова. – Харків, 2008. – № 3. – 74-78 с.

64. Пехота О. М. Індивідуальність учителя: теорія і практика : навч. посіб. / О. М. Пехота. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Миколаїв : ТОВ «Фірма «Іліон», 2009. – 272 с.

65. Пехота О.М. Особистісно орієнтована освіта і технології // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна/. – Київ: Віпол, 2000. – 274-297 с.

66. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навчальний посібник/ О.М.Пехота, В.Д.Будак, А.М. Старева, К.Ф.Нор, В.І.Шуляр, І.М. Михайлицька, І.В.Манькусь/ За ред. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти/. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240 с.

67. Равен Д. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация / Д. Равен. – М., 2002. – 396 с.

68. Семенов О. М. Учитель-словесник у вимірах компетентнісної парадигми освіти / Семенов О. М. // Компетентнісний підхід у неперервній освіті : колект. монографія за наук. ред. І. Г.Єрмакова. – Донецьк : Каштан, 2015. – 170-203 с.

69. Семенов О. Підвищення кваліфікації – невід’ємна складова розвитку професійної компетентності викладача / О. Семенов // Вересень. – 2015. – № 1/2. – 10-16 с.

70. Семиченко В.А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід?// Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія /За ред. І.А.Зязюна/. – Київ: Віпол, 2000. – 636 с.

71. Сисоєва С. О. Особистісно орієнтовані технології: сутність, специфіка, вимоги до проектування / С. О. Сисоєва // Професійна освіта: педагогіка і психологія, 2003. – І ч. – 159–160 с.

72. Сідун М.М. Моделювання навчальних ситуацій у підготовки майбутнього вчителя іноземних мов середньої школи / Мар'яна Михайлівна Сідун // Вісник Житомирського державного університету ім.І.Франка. – Випуск №50. – 2010. – 172-175 с.

73. Сідун М.М. Технологія формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов середньої школи засобами моделювання навчальних ситуацій / Мар'яна Михайлівна Сідун // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – Випуск № 17. – 2009. – 176-179 с.

74. Смирнов А.В. Статистическая обработка анкет, содержащих балльные шкалы: Резервы интенсификации учебно-воспитательного процесса педвуза / А.В.Смирнов, Р.А.Смирнова Кострома, 1990. 136 с.

75. Стасюк В. Д. Особистісно-орієнтовані відносини як педагогічна умова вдосконалення професійної підготовки / В. Д. Стасюк // Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції «Шляхи удосконалення підготовки військових фахівців та формування професійних якостей». – Одеса : Одеський Орден Леніна інститут сухопутних військ, 2003. – 107 с.

76. Управление персоналом в условиях социальной рыночной экономики / Под ред. Р. Марра. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 2016. – 480 с.

77. Хмельюк Р. И. Профотбор и первоначальная профессиональная подготовка будущего учителя : дисс. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 / Хмельюк Р. И. – Л., 1974. – 547 с.

78. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Отделение философии образования и теоретической педагогики РАО [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской. – Режим доступа : – www.eidos.ru/news/compet.htm.

79. Шевцова Е. В. Дополнительное образование в системе высшего профессионального образования / Е. В. Шевцова. [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://www.ncstu.ru/content/_docs/pdf/conf/past/2001/xxxi/07/09.pdf

80. Baumeister, Roy F. The self in social psychology [Text] / Roy F. Baumeister. – Psychology Press, 2015. – 492 p.

81. Canale, M. Theoretical Basis of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing [Text] / M. Canale, M. Swain // Applied Linguistics, 2015. – Vol. 1. – 1-47 p.

82. Cohen, A.D. Strategies in Learning and Using a Second Language [Text] / A.D. Cohen. New York: Longman, 2017.

83. Common European Framework of Reference for Language Learning and Teaching [Text] / Draft 1 of a Framework proposal. – Strasbourg: Council of Europe (Council for Cultural Co-Operation), 2012. – 204 p.

84. Dreke M. Wechselspiel [Text] / M. Dreke, W. Lind. - Muenchen: Langescheid-Verlag, 2012. - 160 p.

85. Ehrke M. Qualifikation und Moral: Neue Dimensionen einer persönlichkeitsorientierten Berufsausbildung / M. Ehrke. – Loccum, 2016. – 127 p.

86. Elberts D. Schlüsselqualifikationen – ein Schlüssel für die Berufsbildungsforschung? // Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis / D. Elberts . – 2016.– №1. – 26-29 p.

87. Faerch, C. Strategies in Interlanguage Communication [Text] / C. Faerch, G. Kasper. - London: Longman, 2016.- 170 p.

88. Gardner, R.C. Attitudes and motivation in second-language learning [Text] / R.C.Gardner, W.E. Lambert. – Newbury House Publishers, 2016. – 313 p.

89. Gonon P. Schlüsselqualifikationen kontrovers / P. Gonon. – Aarau, 2012. – 81-88 s.

90. Hutchinson, T. English for Specific Purposes [Text] / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – 184 p.

91. Hutmacher, W. In Pursuit of Equity in Education: Using International Indicators to Compare Equity Policies [Text] / W. Hutmacher, D. Cochrane, N. Bottani. – Springer, 2001. – 378 p.

92. Hutmacher, W. Key competences for Europe [Text] / W. Hutmacher: report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 2012. Council for Cultural

Cooperation (CDCC) // Secondary Education for Europe. – Strasburg, 2016. – 247 p.

93. Hymes, D. Communicative Competence [Text] / D. Hymes // Sociolinguistics / Edited by J.B. Pride and J. Holmes. Penguin Books Ltd., 2012. – 248 p.

94. Hymes, D. Foundations in Sociolinguistics Edition [Text] / D. Hymes. – Routledge, 2003. – 247 p.

95. Hymes, D. On communicative competence [Text] / D. Hymes // Sociolinguistics / Ed. by J.B. Pride, J. Holmes. Harmondsworth: Penguin, 2016. – 269-293 p.

96. Keen, K. Competence: What is it and how can it be developed? [Text] / K. Keen / In J. Lowyck, P. de Potter, & J. Elen (Eds.). – Brussels: IBM Education Center, 2012. – 143 p.

97. Oschepkova T., Prolygina M., Starkova D. Techniques in Teaching – Training Context // Language education in the national cultural heritage of Russia: historical tradition, modernity, a look into the future. Proceedings of the conference. Moscow, 2001. – 199-201 p.

98. Raven J. Competence in Modern Society : Its Identification, Development and Release / J. Raven. – Oxford, England : Oxford Psychologists Press, 2015. – 420 p.

99. Stangel-Meseke M. Schlüsselqualifikationen in der betrieblichen Praxis: Ein Ansatz in der Psychologie / M. StangelMeseke. – Wiesbaden: Deutscher Universitäts-Verlag, 2016 // GmbH// <http://socio.ch/work/pro/01.htm>.

100. Vishnjakova S. M. Professional'noe obrazovanie : Slovar'. Kljuchevye ponjatija, terminy, aktual'naja leksika (Vocational education: Dictionary. Key concepts, terminology, relevant vocabulary). Moscow, – 2015. – 538 p.